

Elian Somers

"In januari 2012 heb ik op doorreis een bezoek gebracht aan El Paso, een dubbelstad met Ciudad Juárez. El Paso ligt in Amerika, Juárez in Mexico. De rivier Rio Grande vormt de grens, een ruim drieduizend kilometer lange rivier. In 2010 werd El Paso uitgeroepen tot de meest veilige stad van Amerika. Maar Juárez is sinds jaren strijdtonel van drugskartels, het leger en de politie, en wordt in datzelfde jaar met ruim drieduizend moorden uitgeroepen tot de meest dodelijke stad ter wereld. Een vreemde tegenstelling."

Elian Somers lepelt de data en cijfers gemakkelijk op, want ze heeft het afgelopen jaar veel onderzoek gedaan naar dit gebied. In 2012 kon ze daar nog niet aan beginnen: toen was ze druk bezig met *Border Theories*, een onderzoek naar drie stalinistische stedelijke experimenten in de Sovjet-Unie – ook grenszones. "Juist daardoor was ik nieuwsgierig naar het stedelijk landschap aan de Amerikaans-Mexicaanse grens, helemaal aan de andere kant van de wereld. Dat kende ik al van een ander project over Californië, waar ik de neoliberale utopie onderzocht."

Interview

In beide landen ontdekte ze sporen van politieke gedachten in het stedelijk landschap. Zo bleek het zogenaamd vredige El Paso zwaar gemilitariseerd. "Een stedelijk landschap van angst en controle, een virtuele fortificatie, in de greep van ongrijpbare, onzichtbare systemen en denk-experimenten." Dat riep bij Somers allerlei vragen op over schijn, werkelijkheid, waarbij de grote invloed van 9/11 onmiskenbaar was. In 2013 besloot ze opnieuw naar de VS te gaan, met als specifiek einddoel de berg Mount Cristo Rey in El Paso. "Dat bleek een plek waar op ik alle greep verloren was. Als een vreemd soort gat ligt de berg tussen het eindpunt van de zwaarbewaakte rivier Rio Grande en het beginpunt van de grensmuur tussen Amerika en Mexico."

Het was vooral het beklimmen van die berg, antwoordt Somers op de vraag hoe ze haar onderzoek aanpakte naast gesprekken en archiefonderzoek. "Het berglandschap bleek een werkelijkheid van vluchtelingen, overvallers en drugsmokkelaars, van pelgrims en bedevaarders. Ook het beklimmen staat in het teken van angst. Onderaan de berg staat een bordje 'If you're going to tour Mount Cristo Rey call police department'. Eenmaal boven is het fotograferen van het grensgebied dat onder aan de berg ligt, in principe een verboden dan wel 'verdachte' actie." Daar boven – alziend én kwetsbaar – besefte ze dat ze met haar camera zelf deel was geworden van die wereld van zicht en controle.

Haar onderzoeksresultaten wil ze verbeelden in een installatie. Een eerste ontwerpschets die ze laat zien, toont de foto's in een open ruimtelijke opstelling waarop je blik verandert wanneer je er langs loopt. Deze vorm kan nog helemaal veranderen: "Mijn onderzoek verschilt denk ik niet zo zeer van wat andere onderzoekers doen. Ik bezoek archieven, bibliotheken, analyseer steden, onder-vraag theoretici. Het verschil zit meer in hoe ik het materiaal inzet. Fotografie, gevonden materiaal, kaartmateriaal, tekst, presenteert ik doorgaans in de vorm van gelaagde installaties, in de hoop een dialoog aan te gaan met de toeschouwer, aan te zetten tot kritische reflectie."

Dit was net als *Border Theories* een ambitieus onderzoek, wat ging goed en wat viel tegen? "Door de steun van O&O heb ik grote stappen kunnen zetten, me een half jaar hier volledig op kunnen concentreren. En toch kom ik altijd weer tijd tekort. Dat heeft te maken met onverwachte wendingen gedurende het proces, hoewel vaak welkom, door nieuwe perspectieven, allerlei. El Paso was een gevolg van mijn onderzoek in de voormalige Sovjet-Unie, dat op zijn beurt voortvloeyde uit ontdekkingen. Maar nu leerde ik in El Paso dat die stad vooral wordt geleid door Washington. Dat dat de controlekamer is. Dus mijn volgende onderwerp is een onderzoek naar Washington DC."

Het berglandschap bleek een werkelijkheid van vluchtelingen, overvallers en drugsmokkelaars, van pelgrims en bedevaarders. Ook het beklimmen staat in het teken van angst.